

1

2

3

4

5

6

Ptice v gozdu

»Kakršna hrana, takšen kljun«

// Dominik Bombek

1: Krivokljun (*Loxia curvirostra*; slika 1)
foto: Dejan Grohar, sloka (*Scolopax rusticola*; 2)
foto: Ivan Esenko, brglez (*Sitta europaea*; 3)
foto: Janez Papež, kragulj (*Accipiter gentilis*; 4)
foto: Matej Vranič, velika sinica (*Parus major*; 5)
foto: Matej Vranič, dlesk (*Coccothraustes coccothraustes*; 6)
foto: Vlado Jehart

Pri pticah v gozdu lahko opazimo, da imajo različno oblikovane kljune, kar je povezano z načinom prehranjevanja.

Tako kot v prejšnji publikaciji se bom tudi v tem članku osredotočil na ptice v gozdu. Zanima me, ali obstaja povezava med obliko kljuna in vrsto hrane. O tem se je spraševal že pred 200 leti rojeni Charles Darwin. Darwinu kot enemu največjemu naravoslovcu je žal v osnovnošolskih učbenikih namenjenih zelo malo vrstic, pa bi si po mojem mnenju zaslužil kar nekaj strani.

Darwin je preučeval ščinkavce na otočju Galapagos in prišel do zanimivega zaključka. Ščinkavci na Galapagosu se razen po obliki kljuna dosti ne razlikujejo od ščinkavcev v Srednji in Južni Ameriki. Za povrh pa je ugotovil, da obstajajo razlike med ščinkavci iz vsakega posameznega otoka Galapagosa. Sklepal je, da bi lahko bili ščinkavci z Galapagosa potomci ptic, ki so nekoč prileteli s celine, razlike pa so nastale zaradi izolirane življenja na otočju. Ptice so se hranile s tisto hrano, ki je bila v obilju, posledica tega pa je bilo oblikovanje različnih oblik kljunov.

Tudi pri pticah v gozdu lahko opazimo razlike v obliki kljunov. Oblika kljuna je povezana z načinom prehra-

njevanja. Nekatere ptice (taščica, velika sinica ...) se hranijo z ličinkami, ki jih najdejo na drevju in grmovju. Za lovljenje take vrste hrane jim rabi kratek in tanek kljun, spet nekatere (dlesk, zelenec) imajo kratek in debel kljun. Z njim z lahkoto zdrobijo lupino semen. Sloka z dolgim in tankim kljunom v tleh pobira žuželke in deževnike. Ukrivljen kljun s prekržanima konicama rabi krivokljunu za pobiranje smrekovih semen med luskami storžev. Nekatere ptice imajo dolg, raven in debel kljun. Taka oblika kljuna jim omogoča, da z močnimi udarci razbijejo lupine semen. Detli s takim kljunom odbijejo kose trhlega lesa in poiščejo ličinke pod njim. Brglez pa z dolgim in močnim kljunom izbrska hrano med razpokami lubja. Ujede imajo močan in zakrivljen kljun. Kavljasto zapognjena zgornja polovica kljuna jim pomaga, da plen (male sesalce, ptice ...) oskubijo in razkosajo. ●

ČESA SMO SE NAUČILI?

Pri pticah lahko opazimo razlike v obliki kljunov. Glede na obliko kljuna lahko sklepamo, s kakšno hrano se ptica hrani. Če ima ptica kratek ali dolg in tanek kljun, se praviloma prehranjuje z žužlkami. Ptice, ki imajo močan in debel kljun, se hranijo s semeni. Močan in zakrivljen kljun pa rabi za razkosanje plena.

Na spletni strani revije Svet ptic <http://www.ptice.si/projekti/svetptic> v zavihku Izobraževanje lahko najdete delovne liste in po obliki kljuna ugotovite, s čim se ptica hrani.

oblika kljuna

zakrivljen kljun s
prekrižanimi konicami

hrana

smrekova semena

oblika kljuna

dolg, tanek

hrana

deževniki,
žuželke v tleh

oblika kljuna

kratek, tanek

hrana

žuželke
in njihove ličinke

oblika kljuna

močan in zakrivljen

hrana

ptice, veverice

oblika kljuna

dolg, debel

hrana

žuželke in njihove
ličinke pod lubjem

oblika kljuna

kratek, debel

hrana

semena češenj, gaber